

5. Корнуков В.М. Меры процессуального принуждения в уголовном судопроизводстве. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1978. 135 с.

6. Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: Наказ МВС України від 28.07.2017 р. № 650 / База даних «Законодавство України». *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

7. Інструкція про порядок виконання постанов прокурорів, суддів, слідчих, органів дізнання і ухвал судів про привід підозрюваних, обвинувачених, підсудних, свідків і потерпілих: Наказ МВС України від 28.12.95 р. № 864 / База даних «Законодавство України». *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0014-96>.

8. Поліщук Л.І. Проблемні питання застосування та здійснення примусового приводу в кримінальному процесі. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2009. № 22. С. 175–183.

9. Рогатюк І.В. Виконання ухвали про здійснення приводу як передумова оперативного розгляду кримінальних проваджень. *Вісник прокуратури*. 2013. № 2. С. 38–42.

УДК 343.163

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-2.33>

ЦИГАНОК С.В.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОКУРАТУРИ

У статті проведений аналіз механізмів практичної реалізації захисту фінансових інтересів Європейського Союзу шляхом вивчення специфіки створення нового незалежного органу по розслідуванню фінансових злочинів проти інтересів ЄС – Європейської прокуратури. Автором обґрунтована актуальність створення такого органу, розглянуті основні його повноваження та принцип поділу повноважень між Євроюстом, Європолем та ОЛАФ. З'ясовано, що єдиним компетентним органом, що має повноваження у сфері порушення, розслідування, винесення обвинувачення винним особам за кримінальні злочини проти фінансових інтересів ЄС, корупційних дій та шахрайства, є Європейська прокуратура. До цього часу такі повноваження мали правоохоронні органи кожної країни – учасниці ЄС і це негативним чином впливало на розслідування злочинів, які вчинялися на територіях цих країн. Наголошено, що якщо Європейська прокуратура взяла на себе кримінальне розслідування, національні органи утримаються від проведення власного розслідування цього злочину. Вони також повинні будуть повідомляти ЄП про будь-яку відповідну злочинну поведінку. Зроблено висновок, що повноваження Європейської прокуратури обмежені вузькою сферою, а саме сферою фінансових злочинів проти ЄС, тобто діяльність прокуратури буде направлена не на захист інтересів країн-членів, а саме на захист інтересів ЄС; будь-яке розширення зазначеної компетенції, наприклад, включення тяжких злочинів, що мають транскордонний характер, вимагає одностайного рішення Європейської Ради; ЄП є спільним, єдиним органом, який має повноваження по кримінальному переслідуванню по зазначеним вище справам, як на території ЄС, так і на території країн – членів ЄС, що дали свою згоду.

Ключові слова: *Європейська прокуратура, Європейський Союз, правовий статус, повноваження, фінансові злочини.*

The article analyzes mechanisms for the practical realization of the protection of the financial interests of the European Union by studying the specifics of the creation of a new independent body for the investigation of financial crimes against the interests of

the EU – the European Public Prosecutor's Office. The author substantiates the urgency of establishing such a body, examines its main powers and the principle of separation of powers between Eurojust, Europol and OLAF. It is revealed that the European Prosecutor's Office is the only competent authority with jurisdiction in the area of violation, investigation, prosecution of guilty persons for criminal offenses against EU financial interests, corruption and fraud. By this time, such powers had been exercised by the law enforcement agencies of each EU Member State and had a negative impact on the investigation of crimes committed in the territories of these countries. It is stressed that if the European Prosecutor's Office has undertaken a criminal investigation, the national authorities will refrain from conducting their own investigation of this crime. They will also have to report to the EP on any relevant criminal behavior. It is concluded that the powers of the European Public Prosecutor's Office are limited to a narrow sphere, namely, the scope of financial crimes against the EU, that is, the activities of the prosecutor's office will be directed not to protect the interests of the member states, but to protect the interests of the EU; any extension of this competence, for example, the inclusion of grave offenses of a transnational nature, requires a unanimous decision of the European Council; The EP is a joint, single body that has the power to prosecute in the above cases, both in the territory of the EU and in the territory of the Member States that have given their consent.

Key words: *European Prosecutor's Office, European Union, legal status, authority, financial crimes.*

Вступ. Як Європейське Співтовариство (далі ЄС), так і держави – члени Європейського Союзу зобов'язані захищати фінансові інтереси Союзу від кримінальних злочинів, які щорічно приносять значні фінансові збитки. Проте, як показав аналіз, ці злочини на цей час не завжди розслідуються і переслідуються достатньою мірою національними органами кримінального правосуддя. Тому, враховуючі, що останнім часом на території ЄС збільшилась кількість фінансових злочинів, у листопаді 2017 року ЄС прийняв Регламент (ЄС) 2017/1939 для створення Європейської прокуратури (ЄП) [1]. Цей загальноєвропейський орган буде займатися великомасштабними транскордонними злочинами проти бюджету ЄС.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення аналізу місця і ролі Європейської прокуратури у державному механізмі країн – членів ЄС та у Європейському Співтоваристві.

Результати дослідження. Договір про створення Європейського Співтовариства не наділяв повноваженнями ЄС на створення європейського наднаціонального органу у сфері кримінального переслідування, який би мав повноваження і в суді (наприклад, прокурор). У 2002 році робочою групою із законодавства у сфері свободи, безпеки та правосуддя почалась розробка документів, які регламентували створення Європейської прокуратури на базі Євроюста. Пізніше документи, які були розроблені для неприйнятої Конституції про можливість створення Європейської прокуратури, були включені у Лісабонський договір, на підставі якого пізніше були внесені зміни у статутні договори ЄС.

Таким чином, законодавство у сфері створення прокуратури на території ЄС базується на ст. 86 Договору про функціонування ЄС у редакції Лісабонського договору (далі ДФЄС), яка є першою нормою, яка передбачала компетенцію Європейського Союзу по створенню Європейської прокуратури. У пункті першому зазначеної статті вказано, що «з метою боротьби проти злочинів, що завдають шкоди фінансовим інтересам Союзу, Рада за допомогою регламентів, що ухвалюються згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, може заснувати Європейську прокуратуру при Євроюсті. Рада діє одностайно після отримання згоди Європейського Парламенту» [2].

Європейська прокуратура за взаємодії Європолу, відповідно до п. 2 ст. 86 ДФЄС, під час розслідування злочинів проти фінансових інтересів Союзу наділяється здійснює винесення обвинувачення та притягнення до суду виконавців та спільників. Європейська прокуратура, крім зазначених функцій, виконує ще функцію підтримання обвинувачення в судах держав – членів ЄС [2].

Європейське бюро по боротьбі із шахрайством (European Anti-Fraud Office [3], далі – ОЛАФ) здійснює повноваження з проведення зовнішніх та внутрішніх адміністративних розслідувань з метою посилення боротьби із шахрайством, корупцією і будь-якою іншою незаконною діяльністю, що негативно впливає на фінансові інтереси Співтовариства. Однак, як і Європол, має обмеження у своїй діяльності. ОЛАФ обмежена адміністративним розслідуванням

корупції і шахрайства та повинна надавати наявну інформацію національним органам країн – членів ЄС, які компетентні у прийнятті рішення про порушення кримінального переслідування. Тобто ОЛАФ також не має повноважень по розслідуванню кримінальних справ.

Таким чином, єдиним компетентним органом, що має повноваження у сфері порушення, розслідування, винесення обвинувачення винним особам за кримінальні злочини проти фінансових інтересів ЄС, корупційних дій та шахрайства, є Європейська прокуратура. До цього часу такі повноваження мали правоохоронні органи кожної країни – учасниці ЄС, і це негативним чином впливало на розслідування злочинів, які вчинялися на територіях цих країн.

Наприклад, майже 160 млрд євро на рік втрачає Європейський союз через недоплати податку на додану вартість. Єврокомісія опублікувала дослідження, в якому стверджується, що ці величезні фінансові втрати головним чином є результатом податкових махінацій. Проведене вже втретє дослідження [4] оперує статистичними даними за 2014 рік і доводить, що ситуація зі збором ПДВ за минулі роки майже не покращилася. Якщо національні бюджети лише за один рік недоотримали близько 160 млрд євро, то сума втрат за останні десять років просто вражаюча [5].

Найбільш часто податкові шахраї використовують прийом так званої «схеми-каруселі». Зловмисники реєструються в одній країні як податковозобов'язане підприємство, потім купують партію товарів в іншій країні без сплати ПДВ і ввозять їх в країну реєстрації своєї фірми, де і продають вже з податковою націнкою. Зрештою, привласнивши різницю у вартості товарів і не заплативши податок, шахраї зникають. Франція, за приблизними оцінками, в результаті таких махінацій щорічно втрачає близько 12 млрд євро [5].

Також наявні ситуації, коли кримінальне переслідування за злочини проти фінансових інтересів Союзу знаходилося винятково в руках влади держав – членів Європейського Союзу не завжди приводило до очікуваних результатів. Тому в зв'язку з посиленням боротьби з правопорушеннями, що зачіпають фінансові інтереси Союзу та з огляду на роздробленість національних судових переслідувань у сфері злочинів, скоєних проти фінансових інтересів Союзу, було прийнято рішення про створення Європейської прокуратури.

Відповідно до Регламенту [1] Європейська прокуратура буде діяти як єдиний офіс у всіх країнах – учасницях ЄС. Вона буде діяти в інтересах ЄС, однак залишатиметься цілком незалежною і не буде приймати вказівки ні від ЄС, ні від національної влади. Очікується, що новий офіс почне функціонувати з кінця 2020 року або на початку 2021 року.

Проте варто зазначити, що повноваження Європейської прокуратури обмежені територіально, вона буде діяти тільки на території 22 країн – учасниць ЄС, які надали свою згоду, – Австрії, Бельгії, Болгарії, Хорватії, Кіпру, Чехії, Естонії, Фінляндії, Франції, Німеччини, Греції, Італії, Литви, Латвії, Люксембургу, Мальти, Нідерландів, Португалії, Румунії, Словаччини, Іспанії і Словенії.

Повноваження ЄП поділені на два рівні:

Рівень	Повноваження
Центральний офіс на рівні ЄС	Нагляд за розслідуванням і судовим переслідуванням, в якому бере участь країна – член ЄС, що забезпечить незалежність, ефективну координацію і єдиний підхід на всій території ЄС.
Децентралізований рівень складається з європейських делегованих прокурорів, розташованих на території країни – члена ЄС, що дала свою згоду	Проводити розслідування та судові переслідування в кожній країні, використовуючи національний персонал і в цілому застосовуючи національне законодавство.

Якщо Європейська прокуратура взяла на себе кримінальне розслідування, національні органи утримаються від проведення власного розслідування цього злочину. Вони також повинні будуть повідомляти ЄП про будь-яку відповідну злочинну поведінку.

ОЛАФ продовжить адміністративне розслідування корупційних порушень і шахрайств, які зачіпають фінансові інтереси ЄС, у всіх країнах-членах. При цьому воно буде консультуватися і тісно координувати свою діяльність з ЄП. Такий поділ обов'язків приведе до максимально можливого захисту бюджету ЄС.

Висновки. Детальний аналіз положення статті 86 ДФЄС та Регламенту Європейської прокуратури дає можливість дійти таких висновків:

- повноваження Європейської прокуратури обмежені вузькою сферою, а саме сферою фінансових злочинів проти ЄС, тобто діяльність прокуратури буде спрямована не на захист інтересів країн – членів ЄС, а саме на захист інтересів ЄС;
- будь-яке розширення зазначеної компетенції, наприклад, включення тяжких злочинів, що мають транскордонний характер, вимагає однотайного рішення Європейської Ради;
- Європол співпрацює з Європейською прокуратурою, використовуючи такі інструменти, як аналіз та обмін інформацією, але не наділений оперативними повноваженнями, а його співробітники не мають права самостійно проводити розслідування;
- ЄП вийшло із Європону, тісно із ним співпрацює, але організаційно є незалежним органом;
- ЄП є спільним, єдиним органом, який має повноваження по кримінальному переслідуванню по зазначеним вище справам, як на території ЄС, так і на території країн – членів ЄС, що дали свою згоду.

Список використаних джерел:

1. Постановление Совета (ЕС) 2017/1939 от 12 октября 2017 года о расширении сотрудничества в создании Европейской прокуратуры («ЕОКЗР») : URL. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>.
2. Про Європейський Союз (вчиненого в Маастрихті сьомого дня лютого тисяча дев'ятсот дев'яносто другого року) та Договору про функціонування Європейського Союзу (вчиненого в Римі двадцять п'ятого дня березня місяця року одна тисяча дев'ятсот п'ятдесят сьомого) {Консолідовані версії станом на 30.03.2010} : URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06.
3. 1999/352 / EC, ECSC, Euratom: Решение Комиссии от 28 апреля 1999 г. об учреждении Европейского бюро по борьбе с мошенничеством (OLAF) (уведомление по документу SEC (1999) 802) Официальный журнал L 136, 31/05/1999 P. 0020 – 0022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999D0352:EN:HTML>.
4. Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2016 Final Report TAXUD/2015/CC/131 https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/2016-09_vat-gap-report_final.pdf.
5. Мошенники обокрали Европу на сотни миллиардов <https://ee.sputniknews.ru/economy/20160907/3191418/moshenniki-nalogi-evropa-sotni-milliardov.html>.

УДК 343.97+343.619
DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-2.34>

ЧАБАНЮК В.Д.

КВАЛІФІКАЦІЯ СУЧАСНИХ ПРОЯВІВ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

У статті досліджено нове протиправне посягання – доведення до самогубства через використання телекомунікаційних мереж. Встановлено, що жертви кіберзалежання серед підлітків у 1,9 рази частіше вдаються до суїциду, отже, трансформаційні процеси глобалізаційного суспільства спричинили нове соціальне явище – кіберсуїцид, тобто самогубство, прямо або побічно пов'язане з online-агресією. Сучасні зміни до ст. 120 Кримінального кодексу України не вирішили усі проблеми з тлумаченням поняття «доведення особи до самогубства», до того ж потягли зміни у правилах кваліфікації правопорушень, пов'язаних з діяльністю «груп смерті» в соціальних інтернет-мережах та мобільних додатків IP телефонії.

Встановлено, що у судовій та слідчій практиці відсутні універсальні підходи щодо ідентифікації таких суспільно небезпечних діянь. Доведено, що найбільшу складність у слідчих під час кваліфікації таких діянь створюють ситуації, коли неповнолітній, втягнутий в діяльність «груп смерті», все ж самостійно вчиняє дії,

© ЧАБАНЮК В.Д. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права (Національна академія внутрішніх справ)